

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ BÜLTENİ

ÜCRETSİZDİR Şubat 2024 Yıl 2 / Sayı 7
ISSN 1307 – 6604

IX. EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ KONFERANSI

Öğrenmeyi Dönüştüren Güç; Yapay Zekâ

Türkiye Özel Okullar Derneği ECNAIS üyesidir.

SKY

Pearson

Cornelsen

DUDEN

skybusiness.com.tr

info@skybusiness.com.tr

0216 355 72 40

BAŞKAN'DAN ÖNSÖZ

Değerli Dostlarım,

2023- 2024 öğretim yılının ikinci dönemine adım attığımız Şubat ayının kurumlarımız açısından nasıl bir yoğunluk içinde geçtiği malumdur. Bir yandan geçen yıl bu ayda yaşanan doğal afetlerin hatıralarımızda halen canlılığını koruması, diğer taraftan ücretlerin ilan edilme süreciyle başlayan okullardaki kayıtların ve kayıt yenilemelerin getirdiği hareketlilik ve bu bağlamda ekonomik gelişmelerin getirdiği zorunluluklar dikkate bile alınmadan okullarımızın hak etmediği eleştirilerle karşı karşıya kalması dayanma gücümüzü zorlamaktadır.

Öğretim yılı başında Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle, öğrencilerin okula devam durumları, sınıf tekrarı, herhangi bir gerekçeye dayanmadan örgün eğitimi yani okul ortamını terk ederek açık liseye yönelmeyi engelleyen düzenlemelerin eğitim alanında olumlu etkileri olacağı sizlerle paylaşılmıştı. 16 Şubat 2024 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 31 maddesinde düzenlemeler yapıldığı ancak özel okullarla ilgili iyileştirici bazı hususların yer alması beklentilerinin karşılandığını söylemek maalesef mümkün olamamıştır.

Son iki ay içinde kurumlarımızın yaşadığı durumu açıklayan tabloyu, ilgili Bakanlarımızla birkaç defa görüşerek sektörümüzdeki daralmanın önlenmesi, eğitime hizmet veren yönetici, öğretmen ve diğer paydaşlarımızın, kurumlarımızca ekonomik yönden desteklenebilmesi için bazı düzenlemelerin yapılması hakkındaki talep ve beklentilerimiz iletildi. Ancak taleplerimizle ilgili olarak bu öğretim yılında bir gelişme olma ihtimalinin uzak olduğunu da belirtmeliyim.

2024 yılının, okullarımızı daha fazla güç durumda bırakmadan, yine kurumlarımızın kendi gayret ve özverileri sayesinde başarılarla dolu geçeceğine inanıyor, saygılarımı sunuyorum.

Saygılarımla,

Zafer ÖZTÜRK
Yönetim Kurulu Başkanı

ŞUBAT 2024 BÜLTENİ
YIL 2 SAYI 7

SAHİBİ
TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ
İKTİSADİ İŞLETMESİ ADINA
ZAFER ÖZTÜRK

KÜNYE

YAYIN KURULU

Zafer ÖZTÜRK
Saim MERAL
Zafer ERASLAN
Hande GÖKSEL
Mina AKCEN
Nigar EVGİN
Mehmet YÜKSEL
A. Can AKYOLLU
Cenk EYÜBOĞLU

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mina AKCEN

AKADEMİK KURUL

Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN
Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Ayhan AYDIN
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Mustafa ÖZCAN
MEF Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Ebru Aktan ACAR
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Soner YILDIRIM
ODTÜ, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri
Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

Dr. Jale ONUR
Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU

Nalan TUĞ

WEB

www.tozok.org.tr

İÇİNDEKİLER

4

5

IX. EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ
PLATFORMU

7

BİR İŞLETME AKUPUNKTURU –
YALIN YÖNETİM
Sait SAĞLAM

8

9

ADIMLAR ARASINDA: LİSE DEN
ÜNİVERSİTEYE KARIYER ROTASI
Metin FERHATOĞLU

11

10

EĞİTİMDE HAYAL KURMANIN
ÖNEMİ VE ROLÜ
Çiğdem ANAR AYKAÇ

15

14

EĞİTİMDE YAPAY ZEKA VE
ELEŞTİREL DÜŞÜNME
Neslihan ER AMUCE

17

16

OKULUN KARMAŞASINDAN
EĞİTİMİN DÖNÜŞÜMÜNE
Prof. Dr. Güray ERKOL

20

18

DEPREMİN 1. YILINDA
DEPREM BÖLGESİNDE
ÖĞRETMEN OLMAK
Şenol DEMİRHAN

IX. EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ PLATFORMU

“ÖĞRENMEYİ DÖNÜŞTÜREN GÜÇ: YAPAY ZEKÂ”

27 Nisan 2024, Doğu Üniversitesi Çengelköy Kampüsü

Türkiye Özel Okullar Derneği IT Komisyonu üyelerimizin desteğiyle bu yıl dokuzuncusu düzenlenecek olan Eğitim Teknolojileri Konferansı (ETP24) “ÖĞRENMEYİ DÖNÜŞTÜREN GÜÇ: YAPAY ZEKÂ” temasıyla **27 Nisan 2024 tarihinde Doğu Üniversitesi'nin Çengelköy Kampüsü'nde** gerçekleştirilecektir.

“Bu Konferansta Öğretmenler Başrolde!” mottosuyla şimdiye kadar Türkiye'nin her yerindeki yüzlerce okuldan gelen binlerce öğretmenin konuk olduğu ETP, teknolojinin eğitime entegrasyonuna odaklanıyor; öğretmenlerin sınıf içerisinde gerçekleştirdiği uygulamaları meslektaşlarıyla paylaşımını esas alıyor.

Bu yıl dokuzuncu kez öğretmenlere, okul yöneticilerine, eğitim uzmanlarına, akademisyenlere, üniversite öğrencilerine ve çözüm ortaklarına kapılarını açan organizasyon kapsamında yine birbirinden değerli yüzlerce ilham verici sunum ve ders deneyimi paylaşılacaktır. Katılımcılar ayrıca eğitim camiasının çok önemli isimlerini panel ve konuşmalarda takip etme şansı da bulacaktır.

ETP24 başvuruları www.etp.org.tr web sitesi üzerinden alınmaya başlanmıştır. Sunum başvuruları için son tarih **3 Nisan 2024** olarak ilan edilmiştir. Sunum başvurusu yapabilmek için öğretmenlerimizin okul yöneticisi onayı almaları gerekmektedir.

Takipte Kalın...

Öğretmenlerin, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda farkındalıklarını artırması, ilham verici örnek çalışmaları paylaşması ve bu çalışmaların yansımaları ile ilgili deneyimleri dinleyebilmesi imkanlarını sunacak olan ETP24'ün katılımcıların profesyonel gelişim ağlarının genişlemesine de büyük katkı sağlayacağına inanıyoruz.

ETP24 ile ilgili tüm güncel bilgilere www.etp.org.tr web sitemizi ve aşağıdaki sosyal medya hesaplarımızı takip ederek ulaşabilirsiniz.

etpistanbul
#etp24

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ IT KOMİSYONU

İsmail Süha HAYAL @hayallife
Neslihan ER AMUCE @neslihan_e
Evren TOMBUL @EvrenTombul
Aylin HASDEMİR @aylinhasdemir
Ömer ÖMEROĞLU @EO_Omeroglu
M. Kemal GÜLTEKİN @gultekinkemal
Duygu BIYIKOĞLU @duygubiyikoglu
Elif BÖREKÇİOĞLU @elifborekcioglu
Lara ÖZER @laraozer
Arek KUYUMCUYAN
Özgür ÇİÇEK
İhsan KARAKAŞ

27
NİSAN
2024

IX. EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ KONFERANSI

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ

ÇENGELKÖY KAMPÜSÜ

“ÖĞRENMEYİ DÖNÜŞTÜREN GÜÇ”

**BU
KONFERANSTA
ÖĞRETMENLER
BASROLDE!**

etpistanbul
 etpistanbul
 etp@etp.org.tr
 www.etp.org.tr
#ETP24

Sunumlar İçin Son Başvuru Tarihi:

3 Nisan 2024

Detaylar için etp.org.tr

Türkiye Özel Okullar Derneği

Tel: 0212 249 00 00

Web: www.tozok.org.tr

E-mail: info@tozok.org.tr

Y
E
N
İ
B
İ
R
Ç
Ö
Z
Ü
M

Sait SAĞLAM

Endüstri Y. Mühendisi

BİR İŞLETME AKUPUNKTURU – YALIN YÖNETİM

Yalın yönetim düşüncede başlar. Arınmaktır.

Yalın olmak, ihtiyaç duyulmayan her şeyden arınmaktır. Yalınlık, ürünün/hizmetin üretimi ya da sunumu için gerekli olmayan, değer katmayan işlemlerin, gereksiz malzeme hareketlerinin, gereksiz işgücü hareketlerinin, gereksiz stokların, hataların ve uzun hazırlık sürelerinin ortadan kaldırılmasıdır.

Yalınlık öncelikli olarak yalın düşüncüyü ön plana çıkarır. Yalın düşünmek işletmelerde değer zincirinin dikkate alınmasıyla başlar. Yalın yönetimi başarabilmek için tüm değer zincirine bir bütünlük çerçevesinde bakmak, israfları yok etmek ve tüm faaliyetleri müşteri için mükemmel değer oluşturmak amacına yönlendirmek gerekir.

Yalın düşüncede israf, ürün ya da hizmetin kullanıcılarına herhangi bir fayda sunmayan, müşterinin fazladan bir bedel ödemeyi kabul etmeyeceği her şeydir. Tasarımdan sevkiyata tüm ürün/hizmet yaratma aşamalarındaki her türlü israfın yok edilmesi ile maliyetlerin düşürülmesi, müşteri memnuniyetinin artırılması, piyasa koşullarına uyum esnekliğinin kazanılması, nakit akışının hızlandırılması ile firma karlılığının artırılması hedeflenir.

Yalın düşünce tüm faaliyetlere odaklanarak yalın yönetim tekniklerinin uygulamaya alınması ile başlar. Yalın yönetim teknikleri için bütünsellik olmazsa olmaz önemli bir koşuldur. Bütünsel bakış açısı eksik olduğunda değer zincirinde yer tüm faaliyetlerin ele alınamaması sorunu ortaya çıkarır. Bu da işletmeler için toplam faydaya ulaşmada zorluklara sebep olacaktır.

Yalın yönetimin aşamaları olarak yalın felsefeyi oluşturma, değer akışlarını yeniden yapılandırma, değer akışını uygulama, teknikleri uygulama sayılabilir.

Yalınlaşma işletmelere maksimum faydayı sağlar. Aşağıdaki alanlar yalınlaşmanın ele alınabileceği konulardır.

- ▲ İş süreçlerinin yalınlaşması
- ▲ Üretim tekniklerinin yalınlaşması
- ▲ Hizmet sunumunun yalınlaşması
- ▲ Maliyet analizlerinin yalınlaşması
- ▲ İşlemlerin yalınlaşması
- ▲ Stokların yalınlaşması vb.

Yalın işletmeler, yönetimde temel ilkelere önem vermek zorundadır. 3 aşamalı yalın yönetim modeli her işletme tarafından benimsenmelidir.

Birincisi, **Yalın Analiz**; Şirket bünyesindeki unsurların yalınlık/çeviklik boyutunda ele alınması

İkincisi, **Yalın Tasarım**; Şirket bünyesindeki sistemlerin, süreçlerin, yaklaşımların yalın yönetim anlayışı ile tasarlanması/yeniden tasarlanması

Üçüncüsü, **Yalın Uygulama**; Tasarlanan unsurların uygulamaya alınması ve şirket bünyesinde kültür haline gelmesi adına çalışmaların yürütülmesi

Değişen şartlara hızla uyum sağlama özelliğine göre, müşteri odaklı yapılanma sağlanmalıdır. Çalışanların kararlara katılımına dayalı, basit ve görsel bir yapı kurulmalıdır. Sürekli gelişme ve bu çerçevede sürekli eğitim uygulanmalıdır. Esnek uzmanlaşma sistemi kurulmalıdır. Denetim, ağırlıklı olarak otokontrol ile sağlanmalıdır.

Yalın yönetim, yalın organizasyonun hayata geçirilmesi ile işletilebilir. Yalın organizasyonda ise her sistemin iyi tarafları bir araya getirilerek her büyüklükte üretim miktarı, düşük maliyet, daha az yerde, daha kısa zamanda, çok alanda uzmanlaşmış yüksek morale sahip personel ile yüksek kaliteli mal ve hizmet üretimi söz konusudur. Amaç; Daha az girdi ile daha az zamanda daha düşük maliyetle ve daha yüksek kaliteli mal ve hizmet üretmektir.

Geleneksel organizasyonlarda yönetici işi planlar ve belirlerken, yalında yönetici ve takım üyeleri işi planlar ve belirler. Gelenekselde işler dar olarak tanımlı iken, yalında işler geniş beceri ve bilgi gerektirir. Gelenekselde bilgi yöneticide iken, yalında bilgi her düzeyde serbesttir. Gelenekselde eğitim teknik becerilerinde yoğunlaşmışken yalında sürekli öğrenme anlayışıyla herkes yönetim ve beceri konusunda eğitim alır.

Yalın organizasyonlarda değer yaratmayan faaliyetlerin elimine edilmesi gerekir. Bunları belirlemek ve sınıflandırmak yalınlaşmaya temel teşkil eder. Yalınlaşmada gereksiz hareketler, bekleme zamanları, fazla üretim, gereksiz lojistik ve taşıma, kusurlar dikkate alınmalıdır.

Yalın yönetimin kazanımları;

- ▲ Çalışma Modelleri Yönetimi
- ▲ İş Ortamının Değişimi
- ▲ İş Bitirme Kabiliyeti
- ▲ Müşteri Deneyim Yönetimi
- ▲ Teknolojik Adaptasyon
- ▲ Yetenek Yönetimi
- ▲ Çalışan Beklenti Yönetimi
- ▲ İşgücü Yönetimi

Yalın organizasyon işletmelerin elindeki kaynakları en etkili biçimde kullanmayı sağlar. Kaliteyi ve verimliliği artırır, maliyeti düşürür. İşletmelerin rekabet ortamında başarılı olmalarını sağlar. Yalın organizasyon, üretim/hizmet faktörlerinin hepsini en verimli ve etkili bir şekilde değerlendirmekle beraber, insan faktörü üzerinde odaklanır. Bu nedenle yalın bir organizasyon başlı başına bir hayat tarzıdır ve bir yönetim felsefesidir. Yalın organizasyon felsefesi, uluslararası rekabette meydan okumanın anahtarıdır ve dünyaya hızla yayılmaktadır.

Metin FERHATOĞLU

TÖZOK Uluslararası Programlar Komisyonu Üyesi

ADIMLAR ARASINDA: LİSE DEN ÜNİVERSİTEYE KARIYER ROTASI

Ortaokulun tamamlanmasıyla liseli olan gençlerin artık gelecekle ilgili planlama zamanı! Her ne kadar erken gözüksede liseye adım atan bir gencin üniversitede okuyacağı bölümü, sonrasında yapacağı işi ve çalışacağı firmayı düşünmeye başlaması kaçınılmaz. Hayatın her anı böyle geçmiyor mu? Hep bir planlama ve bir yerlere yetişme telaşındayız... Bizler bir e-postayı okurken ardından göndereceğimiz e-postaları, katılacağımız toplantıları, akşam eve giderken hangi marketten alışveriş yapacağımızı düşünmüyor muyuz?

Gençlerin işi her geçen yıl daha da zorlaşıyor. Sadece devlet üniversitelerinin olduğu bir dönemde üniversiteye hazırlandığımız günler daha dün gibi aklımda... Şimdi öğrencilerin önünde Türkiye'deki vakıf üniversitelerinin sunduğu birbirinden çekici programların yanı sıra yurt dışı imkanları da söz konusu. Amerika ve Avrupa kıtaları derken öğrenciler Asya ve Avustralya kıtalarında akademik olarak güçlü üniversitelerden kabuller alıyorlar. Öğrenciler bu fırsatlara ulaşmak için neler yapmalı? Hangi becerileri kazanmalı?

Öğretmenler öğrencileri nasıl yönlendirmeli? Aileler çocuklarını nasıl desteklemeli? Bu sorular artırılabilir ancak yanıtların hızla çeşitlendiği ve doğru seçimin ne olduğuna karar vermenin kolay olmadığı aşkar.

Günümüz eğitim dünyasında lise öğrencilerinin kariyer planlaması eğitim öğretim hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Hem ülkemizde, hem de yurt dışında eğitim olanaklarının farklı seçenekler ile sunulduğu günümüzde, en uygun üniversiteyi seçebilmek başlı başına araştırma ve planlama gerektirmektedir. Bu kariyer yolculuğunda rotayı doğru belirlemek ve hedefe ulaşabilmek için okulun, velilerin ve öğrencilerin sürekli iletişim halinde olup işbirliği yapmaları çok kıymetlidir. Kariyer sürecinin yönetilmesinde, bölüm ve üniversite seçimlerinde öğrencilerin ve velilerin doğru ve zamanında bilgilendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu noktada okulların yurt içi ve yurt dışı kariyer danışmanlık ekiplerine ve rehber & psikolojik danışmanlık bölümlerine önemli bir sorumluluk düşmektedir.

Liseye geçişle birlikte kariyer yolculukları başlayan öğrenciler için ortaokuldan farklı olarak deneyimledikleri ilk adım yerleştikleri lisenin türüne göre derslerin çeşitliliği ve sunulan programların zenginliğidir. Özel okullar gençlerin bu yolculuklarını desteklemek için nitelikli uluslararası programları öğrencilerine sunmaktadır. Bu programların en güçlülerinden biri IBO (International Baccalaureate Organisation) tarafından yürütülen Diploma Programı'dır. Diploma Programı (DP) bazı okullarda 10.sınıfın ikinci döneminde başladığı gibi, bazı okullarda ise 11.sınıfın ilk döneminde başlamaktadır. Birçok okul IB programının DP kazanımlarını desteklemek için ilkökulda PYP (İlk Yıllar Programı), 5.sınıftan 10.sınıfın sonuna kadar MYP (Orta Yıllar Programı) ile müfredatlarını zenginleştirmektedir. Son yıllarda ülkemizde AP (Advanced Placement) derslerini sunan okulların da sayısı hızla artmaktadır. Üniversite düzeyinde ders kredisi imkanı da sağlayan AP dersleri, öğrencilerin dünyanın birçok ülkesindeki farklı üniversitelerinden kabul almalarında avantaj sağlamaktadır. IB ve AP programlarına alternatif olarak bazı okullar IGCSE, A-level gibi farklı uluslararası programları öğrencilerine sunmaktadır.

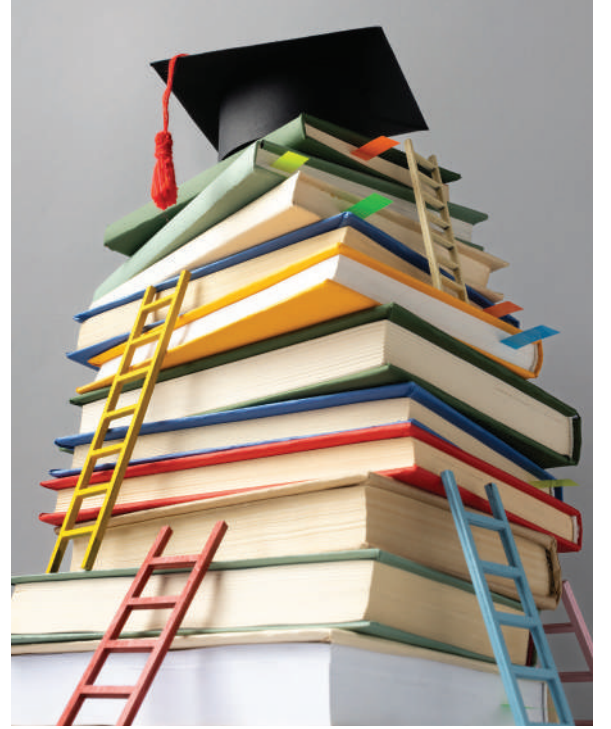
Peki nereden başlamak lazım?

Kariyer danışmanlık ekipleri tarafından öğrencilere uygulanan kariyer analiz envanterleri, üniversite ziyaretleri, öğrencilerin farklı meslekleri tanıyabilecekleri ve alanında uzman kişilere ilk ağızdan sorularını yöneltebilecekleri kariyer günleri bu yolda atılabilecek ilk adımlardır. Kariyer günleri için veli ve mezunlar en önemli kaynaktır. Birçok okulda liseyi de beklemeden bu etkinlikler ortaokul seviyesinde de gerçekleştirilmekte ve öğrencilerin ilgi ve becerileri, kariyer rotaları şekillenmeye başlamaktadır.

Özellikle pandemi döneminde çevrim içi olarak da yapılmaya başlanan kış okulları ile yaz tatilinde üniversitelerin farklı alanlarda sundukları yaz okulları öğrencilerin meslek seçimlerinde ve kariyerlerini planlamalarında önemli rol oynamaktadır. Geçmiş yıllarda yaz okulları için yurt dışına giden öğrenciler artık ülkemizdeki alternatif programlara da yönelmektedirler. Üniversitede okumak istedikleri bölümlerdeki akademisyenlerden dersler almaya başlamaları ile birlikte daha lise yıllarındayken üniversite sıralarında oturma ve yüksek öğrenim hayatını her yönüyle deneyimleme fırsatı bulmaktadırlar.

Mesleki gözlemler de öğrencilere büyük imkanlar sunmaktadır. Okul zamanları dışında çalışmak istedikleri alanda yaptıkları mesleki gözlemler öğrencilere kısa süreli çalışma deneyimi yaşatarak üniversite yolunda atacakları adımlara destek sağlamaktadır.

Birden fazla diploma ve program seçeneği olan okullarda öğrencilerin yukarıda paylaştığım adımlarla eş zamanlı

olarak üniversite hedeflerini netleştirip, gerekli çalışmaları yürütmeleri için kariyer, yurt içi ve yurt dışı danışmanlarıyla düzenli olarak iletişimde olmaları büyük önem taşımaktadır. Eş zamanlı olarak, belirlenen hedefe ulaşmada en önemli bileşenlerden biri de veli işbirliğidir.

Öğrencilerin kariyer yolculuklarını hangi ülkede ve hangi alanda sürdürmek istediklerini belirledikten sonra okumak istedikleri üniversitelerin başvuru ve kabul koşullarını göz önünde bulundurmaları ve bu koşullara uygun programları seçip ilgili dersleri almaları gerekmektedir. Örneğin yurtdışındaki üniversitelerin bazılarının Türkiye'deki üniversite sınavlarına katılma ve eşdeğer bölüm kazanma zorunluluğu bulunmaktadır.

Gençlerin liseden üniversiteye geçiş süreci sadece akademik bir adım değil, aynı zamanda kişisel ve profesyonel gelişimlerinin temel taşlarından biridir. Bu süreçte karşılaştıkları zorluklar, başarılar ve deneyimler, onların gelecekteki kariyerlerini şekillendirecek önemli birer öğretilerdir. Bu yolculuk, öğrencilere kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetme, hedeflerini belirleme ve azimle ilerleme fırsatı sunar. Dolayısıyla, gençlerin bu dönemi en verimli şekilde değerlendirmesi ve kendi kariyer rotalarını çizmesi, onların gelecekteki başarıları için kritik bir rol oynar.

Unutmayalım ki kendi rotasını çizenler, geleceği inşa edenlerdir. Tüm gençlerin pruvaları neta, dümenleri viya, rüzgârları kolaylarına olsun!

Çiğdem ANAR AYKAÇ
TÖZOK Ortaokul Komisyonu Üyesi

EĞİTİMDE HAYAL KURMANIN ÖNEMİ VE ROLÜ

Çocukların Hayal Gücünü Geliştirerek Sürdürülebilir Bir Geleceğe Doğru:

Gelin hep beraber hayal kuralım. Nasıl bir dünyada yaşamak isteriz?

Biz yetişkinlerin kurduğu hayaller ile çocukların hayalleri birbirinden ne kadar farklı değil mi?

Hayal kurmak belleği güçlendiren, algılama yeteneğini artıran, problem çözme becerilerini geliştiren, duygusal durumu iyileştiren ve geleceğe yönelik hedefler belirleme sürecidir. Öğrencilerimizi 21. yüzyılda yetiştirmeye çalışırken edinmeleri gereken tüm becerilerin aslında sadece hayal kurmaktan geçtiğini söyleyebilir miyiz?

Öğretim programlarının içinde öğrencilere hayal kurdurmaya dair herhangi bir program açık bir şekilde belirtilmemiş olsa da öğrencilerine hayal kurdurarak yola devam eden öğretmenler, süreç odaklı öğrenme ile öğrencilerin sonuca daha kolay ulaştığını gözlemlemektedirler. Bu durumda da hayal gücü gelişiminde okulun önemi ortaya çıkmaktadır. Gelişim odaklı okullarda öğrencilerin kendilerini hem akademik alanlarda hem de sosyal ve duygusal alanlarda süreçleri tamamlanarak tam bir birey olma özelliği kazanılmaktadır. Bu gelişime ayak uydurmaya çalışan öğrenci, hayal kurma becerisi sayesinde kendini tanımak için doğru bir eğitim programı ile karşılaşır, hedefine daha kolay ulaşır.

Gelişim odaklı okullarda öğrenci için hayal kurmakla başlayan yolculuk, hedefin belirlenmesi ile devam eder. Bu hedefin doğru bir yol gösterici ile birlikte yürütülmesi de eğitimde rehberliğin önemini ortaya çıkarır. Rehberlik, öğrencinin kendini tanınması, çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi, kendi gücünü geliştirmesi ve çevresine uyum sağlaması gibi özellikleri içerir. Öğrenci kendini tanımak için yeteneklerini, yapmaktan mutlu olduğu projeleri, kendi ihtiyaçlarını ve gelecekte neler beklediği gibi konular ile yüzleşir. Bu konularda kendi yol haritasını oluşturmaları, hayalini kurabildiği hedeflere ulaşmasını sağlayacaktır. Rehberlik bölümü ile güçlenen öğrenciler kendi gelişimlerine önem verdikleri için çevrelerinde karşılaştıkları olumsuz durumlardan veya günümüzde sıkça rastlanan akran zorbalığından etkilenmezler. Kendi hedeflerini doğru belirleyerek sonuca varabilmek için eğitimde sürdürülebilirlik ilkesi ile çeşitli projeler yaratarak bilimsel platformlarda kendilerini ifade etme şansını yakalayabilirler.

Gelin hep beraber toplum için sürdürülebilirlik kavramında hangi unsurlar yer alır beraber değerlendirelim.

Bir toplumun sürdürülebilir eğitim anlayışına sahip olabilmesi için ekolojik, ekonomik ve sosyal unsurların birbiri ile bütüncül olarak çalışması gerekmektedir. Toplumun merkezinde yer alan bu yaklaşıma günümüzde dördüncü bir unsur olan kültürel çeşitlilik unsuru da eklenmiştir (UN, 2001). Bu eklenme ile birlikte ülkelerin eğitim modellerinin gelişmesi ve başarıya ulaşmasının yalnız ekonomiye dayan- dırılmaması gerektiği, ekonomik gelişmenin ekolojik ve sosyolojik unsurlardan bağımsız düşünülemeyeceği gibi kültürel çeşitliliğin de sürdürülebilir gelişimin temel bir ögesi olduğu önemle vurgulanmaktadır (Öztürk, M 2017). Eğitimde sürdürülebilirlik günümüz eğitim kurumlarının gündelik yaşam ile birlikte evrensel gelişmeler ve içinde bulunduğu durumu analiz edebilecekleri projeleri hayata geçirmeleri çok önemli bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için öğrencilerin önce hayal kurabilen ve bu hayallerini içinde bulundukları Dünya'da arayarak sorgulayan bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu anlamda

TÜBİTAK ve benzeri projelere katılım, güncel yarışmaları takip etme durumları artık birer farklılık değil gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada temel eğitim kurumlarında birden çok TÜBİTAK projesi hayata geçirilmiştir. Bu projelerde öğrencilerin belirledikleri ilgi alanlarından esinlenerek teknoloji, bilim, gıda, sağlık vb. konular belirlenmiş ve çeşitli projeler ortaya çıkarılmıştır. Son dönem geliştirilen projelerin büyük bir çoğunluğunun Türkiye'nin ilk astronotu Alper Gezeravcı sayesinde Uzay konusunda ülkemizdeki farkındalığın artması amacıyla gerçekleştirilen nitel ve nicel sonuçları olan "Bilim İletişimi" projeleri olacağı açıktır. Projeler sonrasında hazırlanan bilimsel raporlar sayesinde, merakın arttığını öğrenci, öğretmen ve aile üçlüsü ile öğrencinin gelişmesinin değerlendirildiği pozitif okul iklimleri yaratılacağı en önemli sonuçlardan biridir. Yeni dünya becerilerine sahip nesiller yetiştirmeyi hedefleyen eğitim kurumlarında kendine ve hayallerine inanan, güvenen, iş birliğine açık duygu ve düşünce dünyasını kendisi ve içerisinde yer aldığı toplumun geleceğine adayabilen, sorgulayan genel anlamda çok yönlü gelişimin esas alındığı öğrenci profili, okulun etkili bir öğrenme politikasına sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Anar, S. 2016). Bunun için de öncelikle okulda olumlu bir öğrenme ve okul ikliminin oluşturulması baş koşuldur.

Öğrencilere eğitimi, bilimi, doğayı, insanı, yaşamı, dünyayı paylaştığımız canlıları ve kendilerini sevmenin yollarını ararken, bu yazımda bahsettiğim hayal kurmanın önemi,

rehberlik ile güçlenen bireyler, eğitimde sürdürülebilirlik ile çevreye ve dünyaya yabancı kalmama gibi kavramları ön plana çıkardım. Bu yazı, insanların yol alamamasının nedeninin güç eksikliği değil, hedef eksikliği olduğunu hatırlatan önemli bir rehberlik sözünü akıllara getiriyor: "Çoğu insan gücü olmadığı için değil, hedefi olmadığı için yol alamaz. Hedefini belirle, hayatını değiştir!"

Bu şekilde, çocukları hayal kurmaya teşvik eden, onları hedefler belirlemeye yönlendiren ve sürdürülebilir bir geleceğe hazırlayan bir eğitim sistemi oluşturmak, toplumun gelişimine önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu yolda, eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin rolü büyüktür ve bu sorumluluğu taşımaktan kaçınmamalıdır. Ancak bu şekilde, gelecek nesilleri daha donanımlı, daha bilinçli ve daha vizyon sahibi bireyler olarak yetiştirebiliriz.

KAYNAKÇA:

ANAR, S., S.KARADAĞ, E., İŞÇİ, S., ÖZTEKİN, Ö (2016). Okul İklimi ve Akademik Başarı İlişkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2). <https://doi.org/10.17679/iuefd.17294446>

ÖZTÜRK, M. (2017). Sürdürülebilir Gelişme odaklı Eğitim: Kuramsal Çerçeve, Tarihsel Gelişim ve Uygulamaya Dönük Öneriler. İlköğretim Online, 16(4), 1-11. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.342997>

UNESCO (2001). Measuring cultural participation: 2009 framework for cultural statistics handbook no. 2, UNESCO Institute for Statistics, Montreal, Quebec

yayin.tozok.org.tr

tozok1951

tozok1951

tozok.org.tr

TÜRKİYE GENELİ DENEME SINAVI

LGS 2

MART 2024

01 - 02

Son Başvuru Tarihi **26 ŞUBAT 2024**

MAYIS 2024

10 - 11

LGS 3

yayin.tozok.org.tr

tozok1951 tozok1951 tozok.org.tr

TÜRKİYE GENELİ DENEME SINAVI

YKS 2

MART 2024

15-18

Son Başvuru Tarihi **11 MART 2024**

MAYIS 2024

03-06

YKS 3

Neslihan ER AMUCE
TÖZOK IT Komisyonu Üyesi

EĞİTİMDE YAPAY ZEKA VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME

Günümüzde yapay zeka, bilişim, sağlık, üretim ve eğitim başta olmak üzere pek çok sektörde en önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiş durumda. Bu teknolojik gelişme, bilgi işleme kapasitesindeki büyük artış, karmaşık problemleri çözme yeteneği, öğrenme, çıkarım yapma ve karar verme özellikleri ile dikkat çekerken, yeni bir dönemin başladığının sinyallerini veriyor. Her gün onlarca yeni yapay zeka aracının tanıtıldığını ve sanal mağazalarda yerini aldığını görüyoruz. Geçtiğimiz dönemlerde yıllar süren güncellemeler, özellikle üretici Yapay Zeka uygulamaları için haftalar içinde duyuruluyor ve son kullanıcıların erişimine sunuluyor.

Eğitimciler olarak bizler bu gelişmeleri bir yandan takip ederken bir yandan da daha geniş bir bakış açısıyla, kurumlarımızda ve sınıflarımızda etkili ve doğru şekilde kullanmanın, uygun politikalar üretmenin yeni yollarını arıyoruz. Eğitim alanında, öğrencilere özel öğrenme deneyimleri sunma kapasitesi, öğrencilere ait verileri analiz ederek gelişimi izlemesi, kişiselleştirilmiş geri bildirimler verebilmesi, dil becerlerinin gelişimini destekleyebilmesi, öğretmenlerin bazı rutin işlerini otomatikleştirerek zaman kazandırması, zengin içerikli, çoklu ortam öğeleri de içerebilen eğitim materyallerini kısa sürede üretmeye olanak sağlaması ve istediğimiz bir konuda akıllı asistan görevini alabilmesi, bu yeni teknolojinin bazı yansımaları olarak karşımıza çıkıyor.

Kasım 2022'de gerçekleşen ChatGPT güncellemesi ile kullanmaya başladığımız metin, ses, görsel ve video formatlarında içerik üretebilen üretici yapay zeka uygulamaları, eğitimciler için kritik birer araç haline gelmiştir. Ancak, bu teknolojik ilerleme beraberinde bazı endişe ve riskleri de getirmektedir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde en çok dile getirilen konu, öğrencilerin ödevlerini tamamen ChatGPT çıktılarından oluşturmaya yönelik eğilimleri ve bu konuda duyulan endişelerdir. Ayrıca, öğrencilerin bu modelleri birer arama motoru gibi algılamaları ve üretilen metinleri kesin ve mutlak doğru olarak kabul etmeleri de karşılaşılan önemli sorunlardan biridir.

Yapay Zeka'da Gerçekle Hayal Arasındaki Perde

Yapay zeka (YZ), eğitim sektöründe büyük bir potansiyele sahip olsa da, dikkat edilmesi gereken bazı noktaları da

beraberinde getirebilmektedir. Özellikle geniş dil modellerini kullanan üretici yapay zeka araçlarını kullanırken, bir kaç sorudan sonra ya da bir konu ile ilgili derinlemesine bilgi istediğimizde yanlış bilgi verdiğini, uydurma kaynak sunduğunu ya da önyargılı bir açıklama yaptığını görebiliyoruz.

Örneğin öğrencinin sorduğu bir matematik sorunu YZ modeli açıklarken, olmaması gereken bir işlem adımı ekleyebilir ya da gerçekte var olmayan yanlış bilgileri üretebilir (Halüsinasyon). Sisteme yüklediğimiz ve özetlemesini istediğimiz bir makalede, anlamı değiştirecek bağlantılar oluşturabilir (konfabülasyon), yanlış çıkarım yapabilir. Eğitildikleri verilerdeki önyargıları yansıtabilir (Bias) ve bu da ayrımcılığa veya hatalı sonuçlara yol açabilir.

Öğrenciler ve eğitimciler, üretici yapay zeka araçlarını bilinçli ve sorumlu kullanabilmek ve fayda sağlayabilmek için bu konuları dikkate almalı ve üretilen içeriklerin doğruluğunu mutlaka eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmelidir.

Dijital Pusula, Yapay Zeka Çağında Eleştirel Düşünme Neden Önemli?

Yapay Zeka teknolojilerinin sunduğu tüm avantajların yanında, her teknoloji gibi doğru kullanılmadığında risklere ve olumsuz durumlara sebep olabilir. Planlama yapılmadan, öğretim tasarım ilkeleri dikkate alınmadan, öğretmenler, öğrenciler ve eğitim yöneticilerinin bu alandaki yetkinliklerini geliştirecek eğitim programları uygulanmadan, ilgili politikalar ve etik kullanım kuralları netleştirilmeden, YZ araçlarının tüm eğitim süreçlerine dahil edilmesi istenilen etkiyi yaratmayacağı gibi, öğrencilerin araştırma becerilerini kendi başlarına geliştirmelerini zorlaştırabilir, sosyal etkileşimlerinin sınırlı kalmasına sebep olabilir ve yaratıcılık becerilerinin gelişimini engelleyebilir.

Üretilen içeriğin doğruluğunu farklı kaynaklardan test edebilmek, bilgiyi sorgulayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmek, içinde bulunduğumuz çağın en kritik becerilerinden biri haline gelmiştir. Ayrıca bu beceri sadece kişilerin kendi gelişimi için değil, yapay zeka sistemlerinin insan müdahalesiyle daha iyi çalışması için de önemlidir.

Eleştirel düşünme, en basit tanımıyla gerekçelendirilmiş yargılar veya kararlar oluşturmak için bilgiyi analiz etme, değerlendirme ve sentezleme yeteneğidir. Bir cevaba veya sonuca ulaşmak için değerlendirmeyi içerir ve gelişimsel (ilerleyen) bir süreçtir.

Neler Yapmalıyız?

Üretken yapay zekanın kullanımı arttıkça eleştirel düşünme becerilerimizi devam ettirebilmek için dikkat edilecek bazı konular ve öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

- 1 Öğrenin:** Bir bilgisayarın sizin için yapabileceği bir şey gibi görünse bile, kendi bilgi ve becerilerinizi geliştirmeye devam edin. Bu size potansiyel olarak bağlantılar kurmanız ve ChatGPT'nin bile üretebileceğinin ötesine geçen yeni fikirler oluşturmanız için temel sağlayacaktır. Öğrencilerimizin yazdıklarının yapay zeka tarafından oluşturulduğu konusunda endişelenmek yerine, pedagojik yaklaşımlarınızı yeniden değerlendirin ve öğrencilere yapay zeka ile etkileşim içinde, işbirlikli nasıl çalışılabilir sorusuna odaklanın.
- 2 Değerlendirin:** "Eleştirel düşünme" fikrindeki eleştirel olanı vurgulayın. Üretken yapay zekanın halüsinasyon görebileceğini, bu nedenle bir YouTube videosuna, ilginç bir haber yazısına, bir strateji belgesine veya başka bir içeriğe sağlıklı bir şüphecilik ile bakmaya çalışın. Gördüğünüz iddialar için, özellikle de gerçek olamayacak kadar iyi görünen iddialar için ek kaynaklar arayın.
- 3 Yansıtma Yapın:** Bir yapay zeka ile çalıştıktan sonra biraz derinlemesine düşünün. Örneğin, ikna edici bir mesaj oluşturmanıza yardımcı olması için ChatGPT kullanıyorsanız, kendinize bunun nasıl gittiğini sorun. İstediginizi üretti mi? Hangi unsurlar sizin düşüncelerinizle uyumlu görünüyordu, hangileri uyumlu değildi? Bu soruları kendi etkileşimlerinizde araştırmayı bıraktığınızdan emin olmak, yapay zeka sistemlerinin çıktılarıyla uğraşırken daha güçlü bir eleştirel düşünür olmanıza yardımcı olacaktır.

4 Uygulayın: Sınıflarınızda öğrencileri botlarla sohbet etmeye teşvik ederek, Üretici YZ'nin bir öğretmen, entelektüel fikir tartışması yapabilecek bir asistan ya da kişisel bir eğitmen olarak hizmet edebileceğini keşfedin. Bunun için örneğin ChatGPT'den farklı senaryolar üretmesini ve öğrencilerin bu senaryolara karşı argümanlar geliştirmelerini isteyin. YZ araçları yargılayıcı olmadan işbirlikli olarak hareket edebilir ve öğrenciler kendi bakış açılarını özgürce ifade edebilir.

Günümüzde bilgiye erişim ve içerik üretimi daha kolay hale gelmiş olsa da, bu dönemde gerçek anlamda değerli olan, bilgiyi sadece elde etmek değil, aynı zamanda eleştirel bir perspektifle değerlendirebilmek ve problemleri çözmeden önce, doğru bir şekilde ifade edebilmektir.

Eğitimciler olarak, yapay zeka okur-yazarlık becerilerimizi geliştirerek sınıflarımızda ilham verici örnekler oluşturabilir, öğrencilerimizin de bu yeni teknolojileri bilinçli bir şekilde kullanmalarına ve üretmelerine katkı sağlayabiliriz.

Carucci, R. (2024). In the age of ai, critical thinking is more needed than ever, Forbes. Available at: <https://www.forbes.com/sites/roncaci/2024/02/06/in-the-age-of-ai-critical-thinking-is-more-needed-than-ever/> (10 Şubat 2024 tarihinde erişilmiştir).

Fui-Hoon Nah, F. et al. (2023). 'Generative AI and CHATGPT: Applications, challenges, and Ai-Human Collaboration', Journal of Information Technology Case and Application Research, 25(3), pp. 277-304.

Kamalov, F., Santandreu Calonge, D. and Gurrib, I. (2023). 'New Era of Artificial Intelligence in Education: Towards a sustainable multifaceted revolution', Sustainability, 15(16), p. 12451.

Sun, K., Xu, Y. E., Zha, H., Liu, Y., & Dong, X. L. (2023). 'Head-to-tail: How knowledgeable are large language models (llm)? AKA will llms replace knowledge graphs?'

(2023) Critical thinking in the age of ai. <https://horizon.mit.edu/insights/critical-thinking-in-the-age-of-ai> (5 Şubat 2024 tarihinde erişilmiştir).

Defining critical thinking. <https://www.criticalthinking.org/pages/-defining-critical-thinking/766> (5 Ocak 2024 tarihinde erişilmiştir).

(2023) What are ai hallucinations? IBM. <https://www.ibm.com/topics/ai-hallucinations> (20 Şubat 2024 tarihinde erişilmiştir).

Prof. Dr. Güray ERKOL

TÖZOK Yüksek İstişare Konseyi Üyesi

OKULUN KARMAŞASINDAN EĞİTİMİN DÖNÜŞÜMÜNE

Okulların ortak amacı, her çocuk için anlamlı bir öğrenme yolculuğu tasarlamak ve eğitim fırsatlarını güvenli bir okul ortamında, öğretmenler eliyle, çocuklara sunmaktır. Sınıfın ve okulun günlük yaşamı içerisinde keyifli ama bir o kadar da koşturmacalı bu öğrenme yolculuğu sürerken, okulun aslında ne kadar “karmaşık” bir yapı olduğunu fark etmiyoruz. Karmaşık ifadesini bilinçli olarak seçiyorum ve olumsuz anlamda kullanmıyorum. Tam tersine bu karmaşıklığın, sosyal bir sistem olarak okulun doğal bir özelliği olduğunu söylüyorum. *Sistem düşüncesi* yaklaşımı, okul ve eğitim sistemine yeni bir gözle bakmamızı, eğitimde sürdürülebilir ve kalıcı bir dönüşüm yaratmamızı sağlayabilir.

Bir sınıf düşünün. Öğrenci, öğretmen, mobilyalar, kitap, müfredat gibi parçalar sınıfın *fiziksel ve kavramsal sistem bileşenlerini* oluşturur. Bu parçaların bir arada bulunması ile oluşan toplam, sınıf olmak için yeterli değildir. Bileşenlerin arasındaki ilişki ve birbirine etkisi, sınıfı parçalarının toplamından fazlası yapar ve bir sisteme dönüştürür. *Sistemin davranışını*, bileşenlerin düzenlenmesi ve ilişkileri belirler. Öğretmen duygu ve düşünceleri de katarak parçalar arasındaki ilişkileri tasarlar; öğrenci katılımını, bilgi kaynaklarını ve öğrenim araçlarını düzenler. *Sistemin amacı vardır*: Katılımcı bir öğrenme ortamında, öğrencinin akademik, sosyal, kültürel ve fiziksel gelişimini sağlamak. Sınıflar da benzer şekilde bir araya gelerek daha büyük bir sistem olan okulun bileşenlerini oluşturur.

Sistemin davranışındaki neden sonuç ilişkileri çoğu zaman döngüsel ve karmaşıktır. Nedenler sonuçlar, sonuçlar neden olur. Sistem düşüncesinde *geri bildirim döngüleri* olarak anılan bu neden-sonuç ilişkilerinin doğru tanımlanması kritiktir; çünkü, sistemdeki sorunlar da, sorunların çözümü de bu ilişkilerde yatar: Sınıf içerisinde öğretmen ile öğrenci arasında çatışmayla sonuçlanan küçük bir iletişimsizlik, bu çatışmanın neden olduğu ve tüm sistemi etkileyen daha büyük iletişimsizliğe dönüşebilir. Birbirini besleyerek güçlenen bu iletişimsizlik ve çatışma döngüsü, sistemde başka sorunlara da yol açar ve okula yayılarak etkin öğrenme ortamını bozar. Sınıf ve okul gibi sosyal sistemlerde öğrenmeye ilişkin düşünce, kabul ve genellemeler *zihinsel modellerimizi* oluşturur. Tecrübeyle oluşturulan bu modeller, bir yandan sistemin karmaşıklığını kavramsal olarak basitleştirirken, diğer yandan sistem için kararlarımızı ve bileşenlerin düzenlenmesini etkiler. Zihinsel modellerimiz de sistemden etkilenecek değişebilir. Sisteme dair örtülü inançlar önyargılarımızı artırır ve sistemin amacına uygun işlemesine engeller oluşturabilir: Örneğin, zekanın sabit olduğunu ve sadece zeki öğrencilerin başarılı olabileceğini düşünmek bir zihinsel modeldir. Sınıf tasarımının, zekanın sabit olduğu ve gelişemeyeceği inancına göre yapılması, başarısı düşük öğrencilerin daha da başarısız olması ile sonuçlanabilir. Sistem bakışı, zihinsel modellerin sistem üzerindeki etkisini gözler önüne serer ve sorunların kaynağını daha derin görmemizi sağlar.

Sorunu ve çözümünü parçalarda aramak, herkesin sorunu aynı şekilde gördüğünü varsayarak hızlı çözümlere gitmek, sorunların büyümesine ve artmasına neden olur. Sınıfa ve okula sistem düşüncesi ile yaklaşmak, sorunları parçalarda aramaktan bizi kurtarır; sorunların etkin çözümü için sistemin yapısına ve zihinsel modellerimize odaklanmamızı sağlar. Her problem *sistem problemi* değildir: Devamlı bozulan akıllı tahtalar, eğer yeterli kaynak varsa, daha iyi teknolojik ürünlerle değiştirilerek sorun giderilir. Tek bir çözüm olmayan sistem problemleri ise, tanınması zordur ve kaynakların yetersizliğiyle açıklanamaz.

Kimi zaman bir sistem bileşeninin sorun olarak gördüğünü bir başka bileşen sorun olarak görmez. Farklı bileşenlerin açılarından bakmak, örtük sorunların görünür olmasını ve kalıcı çözümünü sağlayabilir. Sistem bakışı, bir sorun ya da başarısızlık ortaya çıktığında “Bu kimin suçu?” sorusu yerine “Sistemin tasarımında ya da yapısında ne bu sonuca yol açtı?” sorusunu sordurur. Sistemdeki sorunları kalıcı olarak çözmenin ve dönüşüm yaratmanın yolu *sistem kaldırıcılarını bulmak ve uygulamaktır*. Sistem bakışı, az gayret gerektiren ama etkisi yüksek kaldırıcıları bulmamızı sağlar. Güçlenen geri bildirim döngüleri ile sisteme yayılan sorunların etkisi doğru, yerinde ve zamanında kullanılan sistem kaldırıcıları ile giderilebilir.

Sadece sistemin parçalarını değiştiren birinci seviye kaldırıcılar en az gayret gerektiren ama etkisi en az olanlardır:

Örneğin, davranış problemi olan bir öğrenciyi başka bir sınıfa almak, öğrencinin sosyal çevresi değiştiği için çatışmaları azaltabilir ama sorunu kalıcı olarak çözmez.

Bileşenler arasındaki ilişkilerin değiştirilmesini sağlayan *ikinci seviye kaldırıcılar* dengeleyici geri bildirim döngülerini sisteme sokar. Bu döngüler, sorunların ortaya çıkardığı etkiyi bir süreliğine azaltır, geçici bir çözüm sağlar ama çoğunlukla sorun tekrar ortaya çıkar: Davranış problemi olan öğrencinin cezalandırılması, davranışı geçici bir süre baskılar; ama, tekrar ortaya çıkmasını engellemez.

Üçüncü seviye kaldırıcılar etkinin tüm sisteme yayılmasını sağlayacak yeni geri bildirim döngülerini ilişkileri değiştirerek sisteme ekler: Uzman psikologların rehberliğinde öğrencinin bire bir takibi, öğretmenlere ve aileye sağlanan eğitimler, öğrenciden sağlanan geri bildirimler, mevcut davranış problemlerinin düzeltilmesini sağlar ve yenilerinin ortaya çıkmaması için yardımcı olur.

Sisteme gömülü zihinsel modeller üzerinden biçimlendirilen *dördüncü seviye kaldırıcılar* ise en fazla gayret gerektiren ama en fazla etkiyi ortaya çıkaranlardır: Sistem yaklaşımı, davranış probleminin tek bir öğrenciyle kısıtlı olmadığını, okula yayıldığını gösterir. Geri bildirim döngüleri sistem bakışıyla incelendiğinde, davranış problemlerinin sınav odaklı okul ya da ailenin öğrenci üzerinde kurduğu performans baskısı sonucu ortaya çıktığı görülebilir. Performans odaklı eğitim modeli terk edilir ve öğrenci merkezli, sosyal duygusal öğrenme modeli uygulanmaya başlanır. Bu sayede, sisteme yayılan davranış problemleri yok olur ve yenilerinin ortaya çıkması engellenebilir.

Sadece parçaları değiştirerek okulun sorunlarını çözemeyiz ve eğitimde anlamlı bir dönüşüm yaratamayız. Sorunları çözmek için parçalardan daha çok parçalar arasındaki ilişkiye odaklanmalı, eğitimde dönüşüm için okul sisteminin yapısını ve sistemin altında yatan zihinsel modellerimizi değiştirmeliyiz. Siz de okul sisteminizi dönüştürüyor ve eğitim sisteminin dönüşümü için dünyayı değiştirebilecek kaldırıcılarınızı fark ediyor musunuz?

KAYNAKÇA

“Thinking in Systems: A Primer”, Donella H. Meadows, Chelsea Green Publishing, 2008 (Türkçe çeviri: Pegem Akademi Yayıncılık, 2022).

“Looking Beneath the Surface: The Education Changemaker's Guidebook to Systems Thinking”, Knowledgeworks, 2020.

Şenol DEMİRHAN

TÖZOK Özel Eğitim Komisyonu Üyesi

DEPREMİN 1. YILINDA DEPREM BÖLGESİNDE ÖĞRETMEN OLMAK

açısından birincil ortam olan okul, çocukların ihtiyaç duydukları, süreklilik, değişmezlik ve normallik hissinin oluşmasına yardımcı olur. Çocuklar akranları ile birlikte yaşadıkları zorlukları ifade ederler, yardım ararlar, başlarına geleni anlamlandırır ve normalleştirirler. Depremde okulun aslında bir bina olmadığını tekrar öğrendik. Bina yıkılsa da öğretmenin ve öğrencinin olduğu her yer okul. İBB feribotlarından birinin büyük kamarasıydı örneğin birkaç ay boyunca okul.

Her felaketten sonra olduğu gibi öğretmenler Kahramanmaraş Depremleri sonrasında da gönüllü olarak sahadalardı. İlk saatlerde arama kurtarma ekipleri ile deprem bölgesinde olan meslektaşlarımızı bir süre sonra çadırkent yönetimlerinde gördük. Aşevi ve düzensiz barınma merkezlerini koordine ettiler. Bir kısmı AFAD'a görevlendirildi ve teknik hizmetlere destek oldular. Bir süre sonra çadır okullar açıldı ve şehir dışından gönüllü gelen öğretmenler çocuklarla çalışmaya başladılar. Öğretmenler çocukların ihtiyaçlarını herkesten iyi bilirler bu yüzden öğretmenler sahada olunca çocuklara da ulaşmak mümkün oldu. Oradan da ailelere. Yine okul temelli çalışmalarla toparlanmaya başladı toplum.

Felaketlerden sonra ilk toparlanan yerler daima okullar oluyor. İlk önce çadırentler kuruluyor, ardından çadır okullar. Yıllar önce neden bütün psikososyal destek programlarını okullar için yapıyoruz sorusunu, okul temelli bir toplum olduğumuz için, diye yanıtlayan hocamız haklıydı. Bir afet veya travmatik olaydan sonra, okul ve öğretmenlerin çocukların yaşamlarındaki önemi her zamankinden daha fazla artıyor. Çünkü okul sadece bir binadan ibaret değil. Yıkılmış veya derme çatma bir çadırdan ibaret olsa da normalliği temsil eden ve normal yaşama geri dönme ümidi sunan sembol kurumlar okullar. Kriz durumları ve travmatik yaşantılar sonrası psikososyal destek vermede önleyici ve koruyucu ruh sağlığı hizmetleri

Okullarda akademik, sosyal-duygusal ve fiziksel olarak desteklenen çocuklar gelecek umutları biriktiriyorlar. Bu umut aileye ve topluma da devam edebilme, sürdürme gücü veriyor.

Bu depremde karşılaştığımız öğretmenlere onlar için yeni olan bu öğretmenlik deneyimini nasıl yaşadıklarını, sorduğumuzda yanıtların birkaç kümede toplandığını fark ettik. Bu çapta bir felaketi herkes kendi özel koşullarında farklı yaşamış elbette fakat çok temelde deprem sırasında orada olan ve olmayanlar şeklinde ikiye ayırabiliriz şu an konteyner okullarda ders anlatan öğretmenleri. Bu ayırım beraberinde dünyada neredeyse ilk defa olan bir mecburiyeti de beraberinde getiriyor. Hem afetzede olup hem de afet çalışanı olmak durumunda kalmak. Deprem sırasında bölgede yaşayan öğretmenlerin birçoğu depremin hemen ardından yukarıda bahsi geçen görevlerde çalışmaya başlamışlar. Bu açıdan ilk grupta travmatik yaşantılara ve ardından gelen yorgunluğa bağlı tükenmişliği daha net

gözmek mümkün. Çalışıp destek olarak iyileştiklerini söylerken molaya ihtiyaç duyduklarını da dile getiriyorlar sık sık. Diğer grup depremden sonra atanan veya gönüllü gelen öğretmenler. Onların temel duygusu ihtiyacın olduğu bir yerde bulunmanın getirdiği iç huzuru. Bütün olanaksızlıklara rağmen çocuklarla birlikte olmak öğretmenlerin iyilik halini doğrudan etkiliyor.

Depremin üzerinden bir yıl geçti. Bir yıl çok uzun bir süre gibi geliyor kulağa. Bizleri de derinden etkileyen ve aslında bir çeşit yas halinde geçen bu bir yıl deprem bölgesinde yaşayan insanlar için çok uzun bir süre olarak deneyimlenmemiş gibi. Dönem dönem temel ihtiyaçların karşılanmasının bile zor olduğu bir yıllık bir akut dönem gibi yaşıyor

Bu yazı için sonsuz yerimiz ve vaktimiz olsa öğrencilerin deprem sonrası psikososyal desteklerinden faydalanması için bir yıldır aralıksız çalışan Zeki öğretmeni anlatmak isteriz aslında sizlere. Fakat hemen ardından Derya öğretmeni de anlatmak isteriz. Yerle bir olmuş bir ilçenin sınavlara hazırlanan tüm öğrencilerine umut olmuş, 5000 çocuğun sınav başvuru ücretinin yatırılması için kampanyalar

yapan Derya öğretmeni. Ama bu sırada aklımıza depremin ilk haftasında sığındığı çadırkentte tek başına iyileşmeyi bekleyemeyip, özel gereksinimli öğrencileri tarayıp bulan ve onlara etkinlik programları hazırlayan Elif öğretmeni gelir. Sonra arama kurtarma ekibinde gelip tekrar evine dönmek istemeyen, üniversite sınavına hazırlanan gençlere gönüllü matematik anlatan Çetin öğretmeni.

Bu yazı için sonsuz yerimiz ve vaktimiz olsa öğrencilerin deprem sonrası psikososyal desteklerinden faydalanması için bir yıldır aralıksız çalışan Zeki öğretmeni anlatmak isteriz aslında sizlere. Fakat hemen ardından Derya öğretmeni de anlatmak isteriz. Yerle bir olmuş bir ilçenin sınavlara hazırlanan tüm öğrencilerine umut olmuş, 5000 çocuğun sınav başvuru ücretinin yatırılması için kampanyalar yapan Derya öğretmeni.

Ama bu sırada aklımıza depremin ilk haftasında sığındığı çadırkentte tek başına iyileşmeyi bekleyemeyip, özel gereksinimli öğrencileri tarayıp bulan ve onlara etkinlik programları hazırlayan Elif öğretmeni gelir. Sonra arama kurtarma ekibinde gelip tekrar evine dönmek istemeyen, üniversite sınavına hazırlanan gençlere gönüllü matematik anlatan Çetin öğretmeni.

TARZ

V/S

VSTOUCH

OKUL MOBİLYALARI EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ

Saray Mah. Küçüksu Cad. No: 64 Antasya Residence Ümraniye, İstanbul

Email: info@tarzproje.com - Phone: +90 216 939 00 48

Eğitim öğretim hayatında okul-aile-öğrenci işbirliğinin önemini vurgulayan Edupage Kids, ailelerin çocukları ile kaliteli ve güvenilir ekran saati geçirmeleri için gönderdiği sunular, raporlar , performatif kartlar ile aileleri de Edupage kids dünyasının önemli öznelerinden biri haline getirir.

Öğrencilerinizin ilk dijital adımları için EduPage Kids Dünyasına Davetlisiniz.

Edupage Kids'in okul öncesi eğitiminde tüm yaş gruplarına özel olarak hazırlanan Türkçe ve İngilizce etkileşimli içerikleri, veli etkinlikleri, öğretmen önerileri, animasyon ve konu anlatım videoları ile eğitimin dijital dönüşümüne öncü oluyoruz.

EDUPAGE KIDS İLE İNGİLİZCE EĞİTİMİ

- ✓ Geniş İnteraktif İngilizce İçerik
- ✓ Evde ve Okulda İngilizce
- ✓ İngilizce Konuşmaya Teşvik
- ✓ Oyunlarla İngilizce

